

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1116241/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב שלמה שפירא, הרב ציון לודאילוז

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אורי שטינמן)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד שלמה לוי)

הנדון: 'מודעא' כראיה לפגם בכריתת הסכם שאושר בבי"ד לעומת ביטולו בשל טענה זו בפני עצמה – דרכי דיון

פסק דין

בפנינו ערעור על החלטת בית הדין מיום ו' בשבט תשע"ז (2.2.17) שלפיה בקשת המערערת לדון בביטול הסכם הגירושין עקב מסירת 'מודעא' לפני החתימה על ההסכם נדחית על הסף ובית הדין לא ידון בכך, והנימוק: "מאחר וניתן תוקף של פסק דין על ההסכמות".

עילת הערעור העיקרית היא שלא ניתן לנעול את הדלת המשפטית בפני המערערת לקיים דיון, לפני שהוצגה ה'מודעא' ולפני שבית הדין דן בה כלל, וזאת, גם אם תביעתה תידחה בסוף. לאחר שמיעת הצדדים ובאי כוחם ולאחר העיון בחומר שהומצא בפנינו, בית הדין מקבל את הערעור באופן חלקי, וכדלהלן:

'מודעא' אינה מבטלת הסכם שקיבל תוקף פס"ד אבל יכולה להיות ראייה לבטלותו מטעמים אחרים

מעשים בכל יום שמוגשות לפני בית הדין בקשות לביטול הסכמי גירושין אף על פי שניתן להם תוקף של פסק דין בנימוקים של 'פגמים בכריתת החוזה', כמו 'חוזה למראית עין', פגמים של טעות, הטעייה, עושק וכפייה. אמנם בקשות שכאלה על פי רוב נדחות בנימוק המרכזי שניתן להסכמים תוקף של פסק דין, אבל זאת רק לאחר קיום דיון כל שהוא של שמיעת הטענות והמענות, בעל פה או בכתב (דרך בקשה ותגובה).

אמנם בתיק שבפנינו שהדרישה היא לדון ב'מודעא' עצמה ולא בפגם עצמו שבעריכת ההסכם – הדעת נוטה לדחות את הבקשה על הסף, שאם לא כן: "מה כוח בית דין יפה?" בנתינת תוקף פסק דין להסכם, אם כל אחד יוכל למסור מודעה בפני שניים מחבריו, שכל ההסכם שהוא עתיד לחתום בפני בית הדין הוא כקליפת השום, וכדי ביזיון וקצף (בפסק דין אחר בתיק 861543/6, [לא פורסם עדיין], עמדנו על כך שטענת 'השטאה' כנגד הסכם שניתן לו תוקף פסק דין לא תישמע כלל).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אבל זה כשלעצמו (ביטול תוקפה של ה'מודעא' ככזו) לא מונע מלטעון שנפלו פגמים בכריתת החוזה, על אף שה'מודעא' עצמה אינה מעלה ואינה מורידה.

זאת ועוד: אם מדובר על מסירת 'מודעא' על אונס וכפייה של ממש שהיה נתון בו מוסר ה'מודעא' – מה תועיל נתינת תוקף פסק הדין, הלוא על זה גופא הייתה הפעלת הכפייה – שהאנוס יחתום בפני בית הדין כדי שיינתן תוקף פסק דין להסכם. אבל לדעתנו גם במקרה שכזה, הדיון יהיה לא בתוקפה של ה'מודעא' אלא בכפייה עצמה – עד כמה היא מובילה לביטול ההסכם.

זאת אומרת: חילוק יש בין הדיון ב'מודעא' ככזו שנועדה לבטל את ההסכם, שאותה דחה בית הדין האזורי בצדק, לבין הדיון בפגם בכריתת ההסכם שאותו תעלה המערערת בפני בית הדין ושלגביו תשתמש במסירת ה'מודעא' כדי להוכיח את הפגם – לעניין טענה זו איננו מוצאים הצדקה מספקת מדוע לדחות בקשה שכזו על הסף בטרם שתישמע בפני בית הדין.

לא הובהרה בפנינו התמונה שעומדת מאחורי ה'מודעא' – האם מדובר בכפייה כל שהיא או בסתם הודעה בפני שניים, שהמערערת לא גומרת בדעתה ככל האמור בהסכם?

הליך שיפוטי שקיימת סבירות גבוהה להיותו הליך סרק כדיון בטענת 'מודעא' מצדיק דרישה להפקדת ערבות (להוצאות משפט)

אולם כדי למנוע דיוני סרק, כשכל אדם יבקש לבטל הסכם על ידי מסירת 'מודעא' מוקדמת, יגרום הוצאות לצד שכנגד ויבזבז זמן שיפוטי יקר, ישנו מנגנון שבית הדין מוסמך להשתמש בו והוא הפקדת דמי ערבות סבירים כתנאי לקיומו של דיון.

לדעתנו, גם בתיק שלפנינו ראוי היה להשתמש במנגנון זה של הפקדת דמי ערבות בסך לא נמוך כתנאי לקיומו של דיון חריג זה, כאשר יש סבירות גבוהה שמדובר בהליך שיפוטי מיותר שתוצאתו ידועה מראש.

ביטול הסכם יידון כתביעה עצמאית ולא כבקשה ותגובה בהליך אחר

בתיק שלפנינו ראוי לציין גם את הפרט הבא:

מעיון בתיק שסביבו הוגש הערעור מתברר שכל דרישתה של המערערת, נשואת הערעור, הובלעה כבקשה במסגרת תגובה.

בקשה מעין זו של המערערת צריכה להיות מוגשת בתיק נפרד (שכותרתו יכולה להיות "ביטול הסכם גירושין" או "שונות מבקש" וכדומה) עם כתב תביעה שיומצא לצד השני, ולא כבקשה בדרך אגב. יש לנו יסוד להניח שהחלטת בית הדין התייחסה לבקשה גם בהתאם לאופן הגשתה.

פסק דין

אשר על כן, בית הדין קובע:

א. ככל שייפתח תיק מתאים לדיון בתביעת המערערת ולאחר שתפקיד דמי ערבות בסך 10,000 ש"ח במזכירות בית הדין האזורי עד לתאריך כ"ד באלול תשע"ז (15.9.17), תוזמן המערערת לבית הדין האזורי לדון בתביעתה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב. לאחר שבית הדין האזורי יקבל את הכרעתו בתביעה, ככל שיתקיים בה דיון וכנ"ל, יתייחס בהחלטתו גם להשבת דמי הערבות או לחילוטם, והכול לפי שיקול דעתו ובהתאם לנסיבות.

ג. אם לא ייפתח תיק מתאים או לא יופקדו דמי הערבות עד לתאריך הנ"ל, תידחה בקשת המערערת והחלטת בית הדין האזורי נשואת הערעור תעמוד על כנה.

ניתן ביום כ"ב באב התשע"ז (14.8.2017).

הרב ציון לודאילוז

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא